

Den västsvenska SOM-undersökningen 2019

Ett axplock av resultat i väntan på Visionsrapporten

Innehållsförteckning

Introduktion.....	1
1. Viktiga samhällsproblem.....	2
2. Nöjdhet med demokratin	3
3. Förtroende	5
4. Uppfattningar om service i regionen	6
5. Hälso- och sjukvård	9
6. Arbetsmarknad	10
7. Tema 2019: digitalisering.....	11

Introduktion

SOM-institutet

SOM-institutet vid Göteborgs universitet är en universitetsbaserad forskningsinfrastruktur som årligen genomför undersökningar av befolkningens vanor, värderingar och attityder med hjälp av postala enkätundersökningar och via webb. SOM-institutet bedriver aktiv forskning inom ett antal olika ämnen och driver även en internetbaserad panel med cirka 75 000 deltagare.

Resultaten från SOM-undersökningarna publiceras i vetenskapliga tidskrifter, bokkapitel, presentationer samt SOM-institutets egna rapportserie som står för en betydande del av den årligt återkommande resultatredovisningen. Alla publikationer finns tillgängliga för nedladdning på SOM-institutets webbsida: www.som.gu.se.

Den västsvenska SOM-undersökningen 2019

Sedan 1992 har SOM-institutet genomfört en regional undersökning i Västsverige som belyser vanor, värderingar och attityder hos befolkningen. Det genomförs sedan 1998 en årlig utvärdering i syfte att kartlägga attityder till service, politiskt engagemang, syn på demokrati mm hos befolkningen i Västra Götaland samt Kungsbacka kommun.

Den regionala utvecklingsstrategin *Vision Västra Götaland – Det goda livet*, vilken antogs i regionfullmäktige 2005, avser att fungera som en gemensam utgångspunkt för hur Västra Götaland ska utvecklas till en attraktiv region att leva och verka i. Grunden i visionen handlar om *det goda livet* i form av en god hälsa, arbete och utbildning, trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet, en god miljö där vi värnar de förnybara systemen, möta behoven hos barn och ungdomar, en uthålligtillväxt och ett rikt kulturliv. I den årliga västsvenska SOM-undersökningen vävs Vision Västra Götaland in i undersökningarnas frågeställningar tillsammans med ett specifikt temaområde som belyser ett aktuellt ämne utifrån regionens intressen och ansvarsområden. Tema för 2019 var digitalisering. Den här extrainsatta rapporten ersätter formellt den årliga presentation vid regionfullmäktige där SOM-institutet presenterar de senaste resultaten. Ansvariga för rapportens innehåll är forskare vid SOM-insitutet Anders Carlander, Patrik Öhberg och Björn Rönnerstrand samt biträdande undersökningsledare Elisabeth Falk.

Hur undersökningen gick till

Undersökningen skickades ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av befolkningen i Västsverige. Urvalsramen innefattade alla svenska och utländska medborgare som har sin primära adress i Västsverige och som är mellan 16 och 85 år. År 2019 ingick 6 000 personer i det totala urvalet. Svaren samlades in mellan den 16 september och 15 december 2019. En stor andel av svaren inkom tidigt och 30 dagar in i fältarbetet hade drygt 70 procent av de slutgiltiga svaren kommit in. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post och SMS. Data samlas primärt in via postenkäter, men respondenterna gavs även möjlighet att fylla i enkäten på internet. Av det ursprungliga urvalet på totalt 6 000 personer var det 2 898 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 50 procent¹. En utförlig metoddokumentation från den Västsvenska SOM-undersökningen 2019 finns tillgänglig på hemsidan.²

¹ I nettosvarsfrekvensen har det så kallade naturliga bortfallet definierats bort. Till det naturliga bortfallet förs personer som är fysiskt eller mentalt oförmögna att svara på enkäten, personer som är avlidna, bortresta under större delen av fältperioden, emigrerade, har språksvårigheter eller inte alls talar svenska. Sammanlagt 161 personer, motsvarande 2,7 procent, har räknats bort som naturligt bortfall.

² https://som.gu.se/digitalAssets/1771/1771606_4-metodrapport-v--st-2019.pdf

1. Viktiga samhällsproblem

Vi inleder den här rapporten med att titta närmare på medborgarnas rangordning av vilka samhällsproblem som är viktigast idag. Den här frågan kan sägas utgöra ett slags lackmustest av tidsandan och är en viktig indikator för hur medborgarna uppfattar situationen i samhället och vart vi är på väg. En annan kritisk aspekt av medborgarnas viktigaste samhällsproblem är att de är starkt kopplade till den politiska dagordningen och följaktligen också hur medborgarna sannolikt kommer att rösta. Ett parti som uppfattas ha trovärdighet i en fråga som väljarna anser vara central har ett bra utgångsläge i ett kommande val. Detta vet naturligtvis partierna om och försöker på olika sätt föra fram frågor där de upplevs som starka.

När den västsvenska SOM-undersökningen 2019 pågick runt om i regionen under hösten var det få som kunde ana hur världen skulle utvecklas under våren 2020. Den globala pandemin kopplad till det nya coronaviruset SARS-Cov-2 har inneburit en hälsokris som också har fått kraftiga ekonomiska konsekvenser. Frågan om vilken eller vilka frågor eller samhällsproblem som medborgarna i regionen anser ligger högst på dagordningen hade med stor säkerhet sett annorlunda ut om frågan ställts idag. Sedan WHO deklarerade att världen måste förhålla sig till en pandemi har nyhetsflödet fullkomligt översvämmats av innehåll om vård, ekonomi samt arbetsliv vilket också har satt sin prägel på det politiska samtalet.

Mellan åren 2016 och 2019 har medborgarna i Västragötalandsregionen ansett att regionens viktigaste samhällsfråga är sjukvården (Tabell 1.1). Det är kanske inget att förvånas över. Sjukvården är en fråga som regionen ansvarar för, vilket medborgarna till största delen verkar vara införstådda med. När medborgarna får motsvarande fråga gällande kommunens domän, så minskar andelen som uppger sjukvården som en viktig fråga till 28 procent. Ansvarsfördelningen mellan kommuner och region är i detta fall tydligt bland medborgarna. I övrigt är skola, integration och infrastruktur följt av varandra de senaste åren. Skillnaderna dem emellan är dock inte signifikanta. Sett ur ett lite längre perspektiv är det integration som har seglat upp som en viktig samhällsfråga på regional nivå. För tio år sedan var det endast 3 procent som pratade om integration. Detsamma skulle kunna sägas om lag och ordning. Lag och ordning blev först 2011 en fråga som nådde några procent (3 procent), men är under hösten 2019 uppe på 14 procent.

Återgår vi till sjukvården och tittar mer på vilka som anser att sjukvården är viktig, så spelar det ingen roll hur medborgarna uppfattar servicen på sjukvården. De som är missnöjda tycker det är lika viktigt som de som är nöjda. Däremot tycker kvinnor att sjukvården är viktigare än vad män gör. Hälften av kvinnorna (50 procent) har nämnt sjukvården som den viktigaste samhällsfrågan, medan 40 av männen gör samma bedömning. Högutbildade sätter likaså sjukvården som en viktigare fråga (55 procent) jämfört med de med lägre utbildning gör (38 procent).

När medborgarna berättar vilka de viktigaste frågorna i deras kommun är rör det sig om skola och utbildning som brukar komma högst upp. I tät följd kommer sedan sjukvården. Inom kommunområdet finns det en lika tydlig prioritet som det gör för regionen. Skola och sjukvård ligger betydligt närmare varandra när det gäller samhällsproblem kommunen bör prioritera. Samtidigt finns det en tydlig uppdelning mellan hur viktiga dessa områden är för regionen respektive kommunen. För de andra frågorna liknar prioriteringarna varandra. Med undantag för bostads- och äldre frågor som en större andel anser att det är samhällsproblem kommunen har att hantera. Precis som på regionalnivå är det integration samt lag och ordning som på senare år har klättrat på medborgarnas prioriteringslista. 2009 fanns ingen av dem på listan över saker som medborgarna lyfte fram som angelägna. Det samma kan sägas gälla för miljöfrågor. Men miljöfrågor har å andra sidan funnits på den regionala agendan under en längre tid.

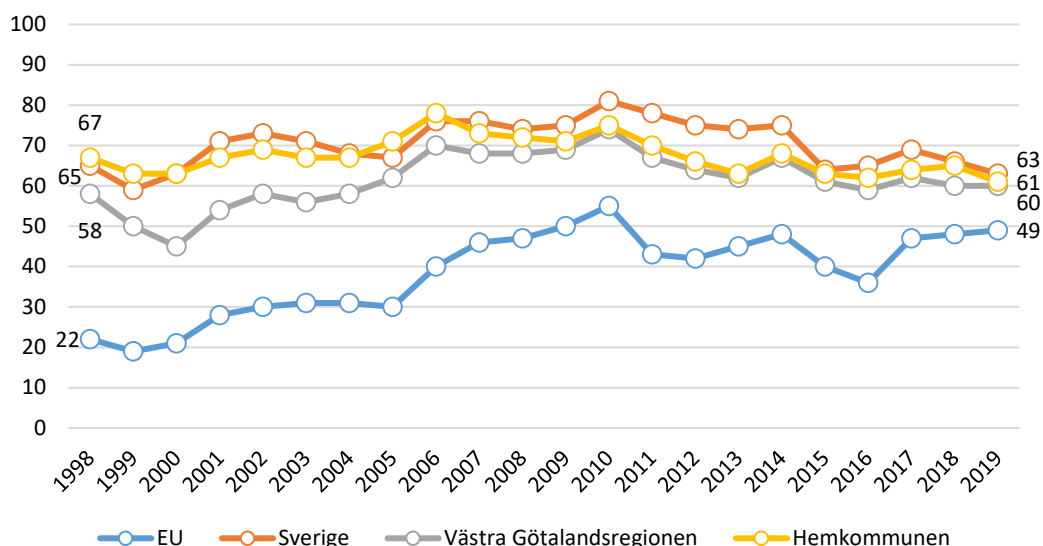
Tabell 1.1 Viktigaste samhällsproblemen i regionen och kommunen, 2016–2019 (procent)

	2016		2017		2018		2019	
	Region	Kommun	Region	Kommun	Region	Kommun	Region	Kommun
Sjukvård	38	24	40	24	49	31	45	28
Skola/utbildning	17	32	16	30	18	35	18	32
Integration/immigration	19	21	18	20	15	18	16	20
Infrastruktur	18	15	19	17	20	17	16	14
Lag och ordning	8	8	9	9	8	8	14	13
Sociala frågor	7	9	9	13	8	12	10	14
Miljö/energi	5	5	5	5	7	7	9	9
Äldre frågor	7	14	7	14	7	16	8	14
Bostadsfrågor	8	18	7	14	5	14	5	12

Kommentar: Frågan lyder: "Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götaland?" respektive "Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast idag i den kommun där du bor" Svaretpersonen får ange upp till tre samhällsproblem. **Källa:** Den västsvenska undersökningen SOM-undersökningen 2016–2019.

2. Nöjdhet med demokratin

En rad olika samhälleliga processer påverkar västsvenskarnas nöjdhet med hur väl demokratin fungerar. De visuellt återkommenade "taggarna" i nöjdhetslinjerna nedan illustrerar den *positiva elektorala cykeln* – eller valårseffekten som det också kallas – vilket brukar göra människor mer nöjda med hur demokratin fungerar under valår (Figur 2.1). Ett tydligt undantag är valåret 2018. I alla fall gäller det med avseende på demokratin på nationell, regional och kommunal nivå. Där verkar en uppgång ha skett redan 2017, som sedan följdes av en avmattning valåret 2018, och 2019 års data visar på en fortsatt nedgång med nöjdheten för demokratin. Andelen mycket nöjda eller ganska nöjda är 62 procent för demokratin i Sverige, 59 procent för hemkommunen och 58 procent för Västra Götalandsregionen.

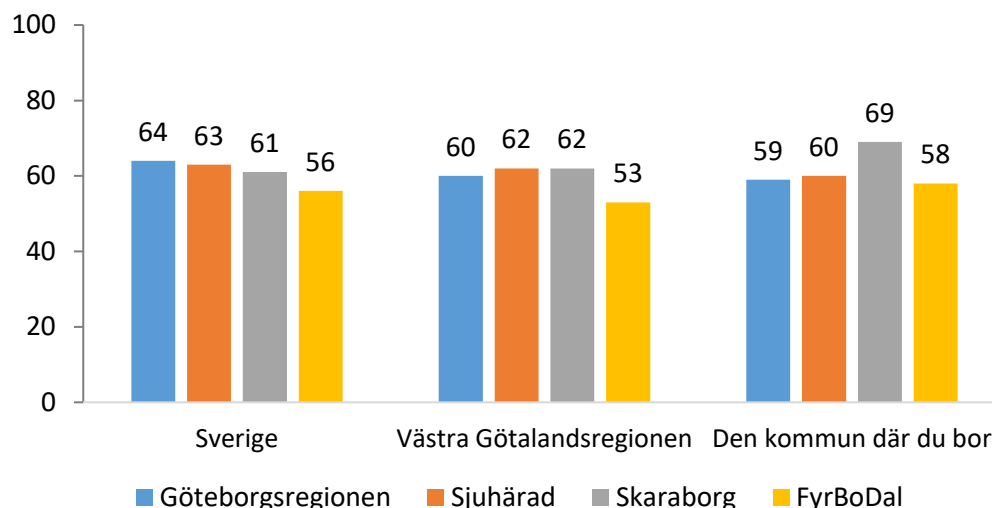
Figur 2.1 Nöjdhet med hur demokratin fungerar, 1998–2019 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:". Figuren omfattar andelen mycket samt ganska nöjda. **Källa:** Den västsvenska undersökningen SOM-undersökningen 1998–2019.

Som framgår av figuren ovan avviker EU-nivån från trenden för de övriga nivåerna. Tre år i följd ser vi en ökning i nöjdheten med demokratin i EU. Den största uppgången var mellan 2016 och 2017. Troligen kan den ökade nöjdheten med hur demokratin fungerar i EU härledas till brexit-omröstningen och den efterföljande processen kring Storbritanniens utträde ur EU. Ökningen i stöd kan ses som ett uttryck för en uppslutning kring en union som är utsatt för politisk press.

Att de flesta västsvenskarna är nöjda med hur väl demokratin fungerar är värdefullt. Men ett annat viktigt värde är samsyn. Om olika grupper har helt olika syn på hur väl demokratin fungerar är det ett svaghetstecken för demokratin. Figur 2.2 visar att bilden av demokratin skiljer sig åt lite beroende på boendeort. Personer i Fyrbodalen är mer negativa i sin bedömning av demokratin i nationellt och regionalt, sett i jämförelse med boende i övriga delar av regionen. På kommun-sidan sticker Skaraborg ut. Bland västsvenskarna är det boende i denna del som är mest nöjda med hur väl demokratin fungerar. Men det kan tilläggas att det möjligen skett en tillbakagång i nöjdheten med demokratin i Skaraborg. 2018 låg andelen mycket eller ganska nöjda på 76 procent, att jämföra med 70 procent 2019. En tillbakagång märks också i Sjuhärad, med 60 procent mycket eller ganska nöjda 2019, jämfört med 70 procent 2018.

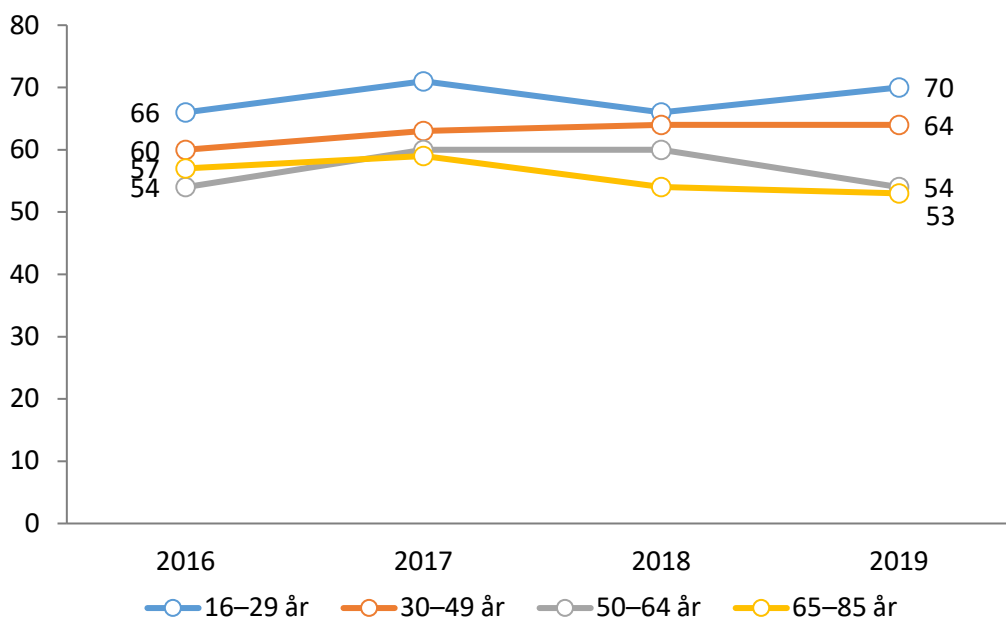
Figur 2.2 Andel nöjda med hur demokratin fungerar, 2019 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:". Figuren omfattar andelen mycket samt ganska nöjda. **Källa:** Den västsvenska undersökningen SOM-undersökningen 2019.

I någon mån kan variation inom regionen vara förståelig. Faktorer så som kommunstorlek och regional mediestruktur har lyfts fram som förklaringar till inom-regional variation i nöjdhet med kommun-demokratin i Västra Götaland. Något mer oroande är dock tendenser till ökad polarisering i synen på demokratin mellan unga och gamla västsvenskar. Figur 2.3 Nedan illustreras utvecklingen över de senaste fyra åren i olika åldersgrupper. Här framkommer att åldersgrupperna 16–29 och 30–49 år är betydligt mer nöjda med demokratin i Västra Götaland än grupperna 50–64 och 65–85 år. Utifrån analys av data från 2019 kan man se att sannolikheten för att vara missnöjd med demokratin i Västra Götaland ökar med drygt en procent per levnadsår. Därtill syns tecken på att skillnaderna mellan åldersgrupperna ökar något, inte minst mellan åren 2018 till 2019. Inget skäl till att höja varningsflaggan, men väl en utveckling att följa framöver.

Figur 2.3 Nöjd med demokratin i Västra Götaland, 2016–2019 (procent)

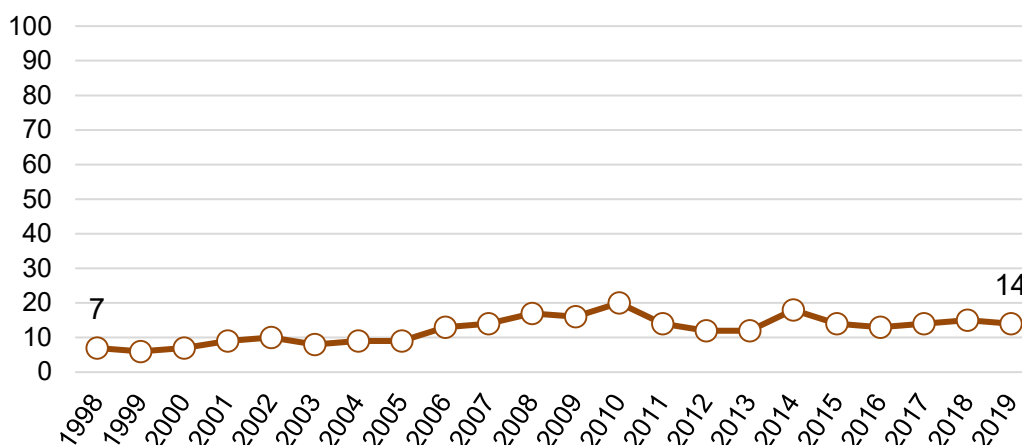

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: Västra Götalandsregionen". Figuren omfattar andelen mycket samt ganska nöjda. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2016–2019.

3. Förtroende

I den västsvenska SOM-undersökningen mäts förtroende bland annat för regionens politiker. Figur 3.1 nedan visar på utvecklingen över tid vad gäller andelen som hyser mycket eller ganska stort förtroende. Andelen med mycket eller ganska stort förtroende var 14 procent 2019. Andelen västsvenskar som hyser förtroende för regionens politiker har varit relativt stabilt under ett decennium, fränsett valårseffekter med ökning 2010 och 2014.

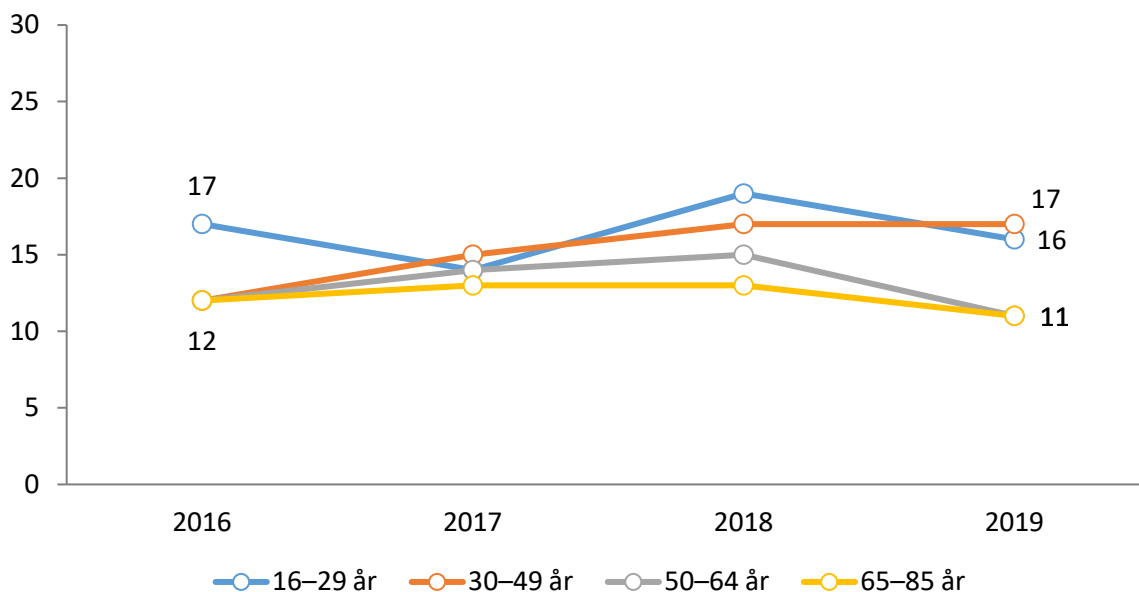
Figur 3.1 Förtroende för Västra Götalandsregionens politiker, 1998–2019 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete? Västra Götalandsregionens politiker". Figuren omfattar mycket eller ganska stort förtroende. **Källa:** Den västsvenska undersökningen SOM-undersökningen 1998–2019.

Men alla tycker inte likadant. När det gäller förtroende för regionpolitiker finner vi inga betydande regionala skillnader. Men som framkommer i figur 3.2 nedan så finns det även när det gäller förtroende skillnader mellan olika åldersgrupper. 2017 fanns knappt några skillnader. Men år 2019 är andelen som hyser förtroende för regionpolitiker över 15 procent bland åldersgrupperna 16–29 och 30–49 år och drygt 10 procent i gruppen 50–64 och 65–85 år. För varje levnadsår ökar den predicerade sannolikheten för lägre grad av förtroende med ca 1,5 procent.

Figur 3.2 Förtroende för Västra Götalandsregionens politiker, 2016–2019 (procent)

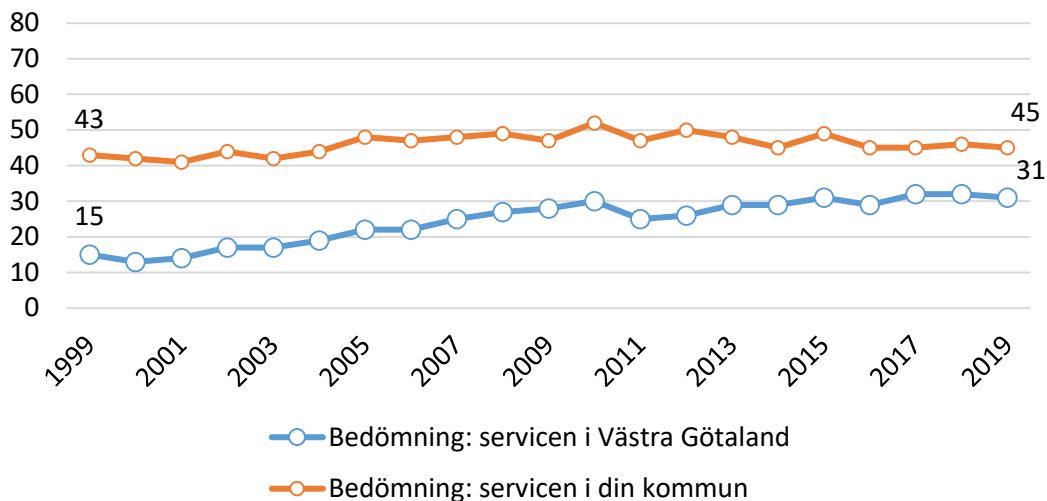

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete? Västra Götalandsregionens politiker". Figuren omfattar mycket eller ganska stort förtroende. **Källa:** Den västsvenska undersökningen SOM-undersökningen 2016–2019.

4. Uppfattningar om service i regionen

På frågan om hur servicen har fungerat de senaste 12 månaderna verkar medborgarna inte ändra sig särskilt mycket. Det mest slående resultatet är servicen i kommunen där man bor ligger fastkilad på ungefär samma värde nu som för 20 år sedan bakåt i tiden (Figur 4.1). Servicen i regionen har dock under samma tidsperiod fördubblat antalet som anser att det fungerar bra vilket också är anmärkningsvärt. Tilläggas bör emellertid att över hela tidsperioden är det cirka 15 procent som inte har en uppfattning om servicen i kommunen och hela 35 procent som inte har en uppfattning om servicen i regionen. Data från 2019 års undersökning visar att 15 procent alltså inte har en uppfattning om servicen i kommunen och att cirka 26 procent inte har en uppfattning om servicen i regionen.

Figur 4.1 Bedömning av service i Västra Götalandsregion samt hemkommun, 1999–2019 (procent)

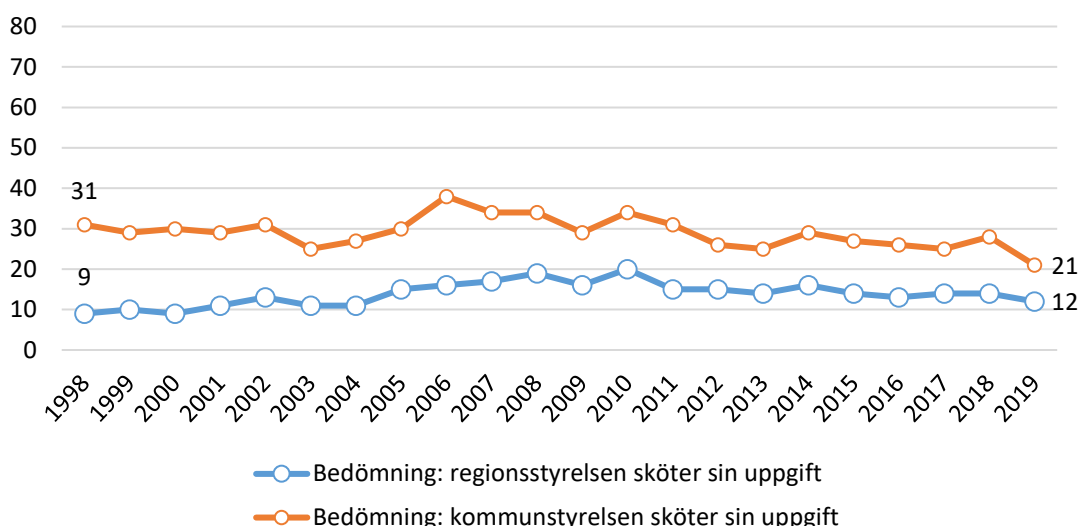

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, hur tycker du att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i: Den kommun där du bor; Västra Götaland". Dataserierna visar andel som svarat "Mycket bra" eller "Ganska bra".

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1999–2019.

En liknande fråga handlar om hur kommun- och regionstyrelse i Västra Götaland sköter sin uppgift. Resultaten indikerar även ett liknande mönster i att kommunstyrelsen bedöms sköta sin uppgift mycket eller ganska bra av fler medborgare jämfört med hur regionstyrelsen bedöms sköta sin uppgift (Figur 4.2). Den långsiktiga trenden verkar dock vara att andelen som är positiva till hur kommunstyrelsen sköter sin uppgift minskar och, om än en svagare indikation, att andelen som är positiva till hur regionstyrelsen sköter sin uppgift ökar. Även när det gäller denna fråga är det en stor andel som inte har en uppfattning. Över hela tidsperioden är det cirka 19 procent som inte har en uppfattning i frågan om hur kommunstyrelsen sköter sin uppgift och cirka 34 procent som inte har uppfattning om hur regionstyrelsen sköter sin uppgift.

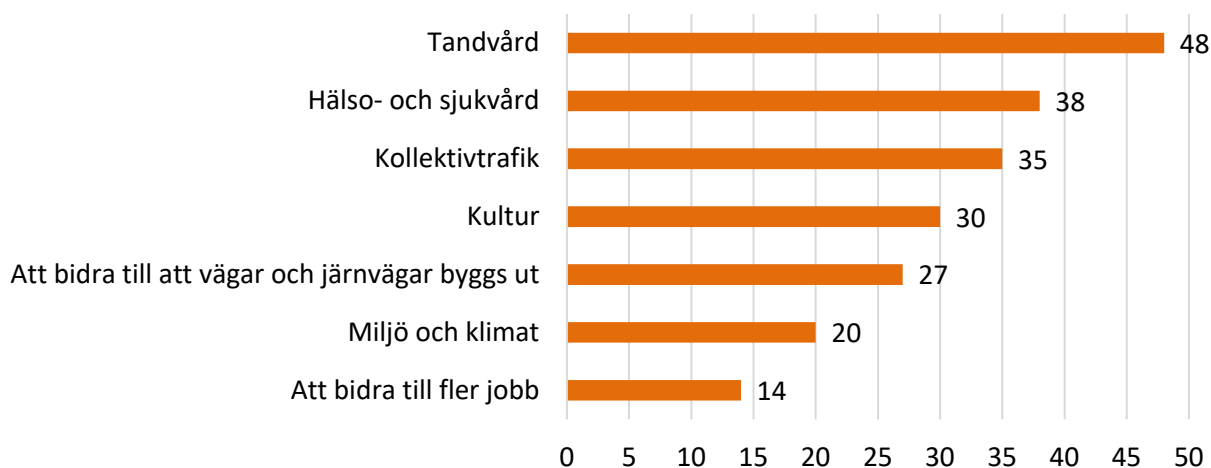
Figur 4.2 Bedömning av hur regionstyrelsen respektive kommunstyrelsen i Västra Götalandsregion sköter sin uppgift, 1998–2019 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?". Dataserierna visar andel som svarat "Mycket bra" eller "Ganska bra". **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2019.

Slutligen presenterar vi också uppfattningar om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift uppdelat på olika områden (Figur 4.3). Medborgarna har överlag en positiv bild av både tandvård samt hälso- och sjukvård, men en något sämre uppfattning när det gäller regionens förmåga att bidra till fler jobb samt med miljö och klimatarbete. Även på denna fråga är det överlag stora andelar respondenter som inte har en uppfattning; 6 procent har ingen uppfattning när det gäller hälso- och sjukvård, 10 procent gällande kollektivtrafiken, 13 procent för vägar och järnvägar, 16 procent när det kommer till tandvården, samt miljö och klimat (22 procent), kultur (24 procent) och bidra till fler jobb (28 procent).

Figur 4.3 Bedömning av hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift, 2019 (procent)

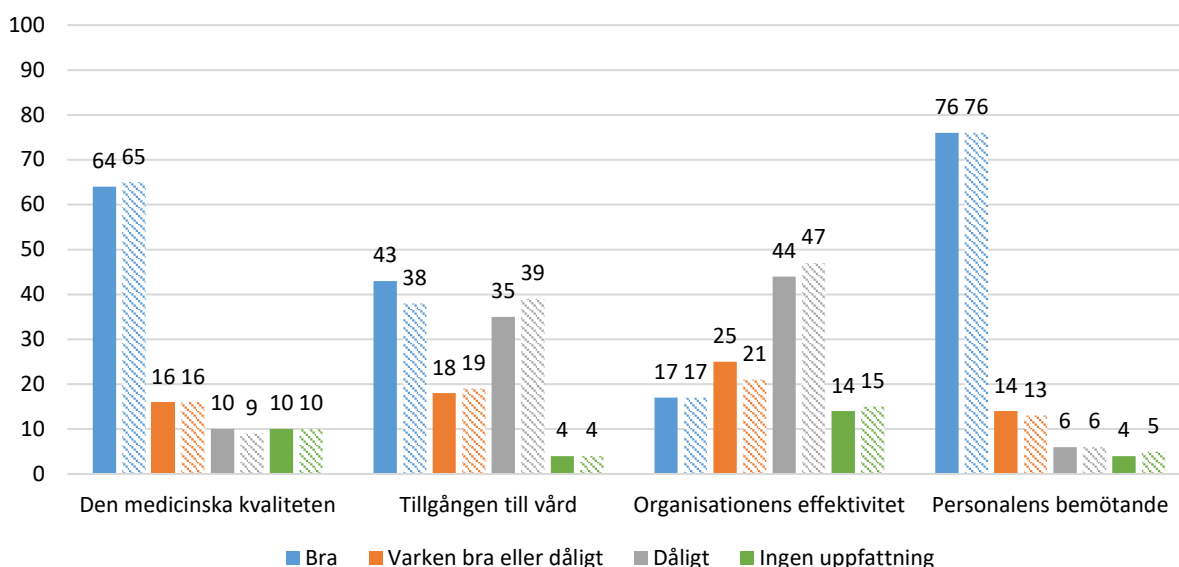

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller:"
Dataserien visar andel som svarat "Mycket bra" eller "Ganska bra". **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2019.

5. Hälsa- och sjukvård

En av de viktigaste regionala samhällsfrågorna för medborgarna i regionen är sjukvården (se stycke 1). Generellt verkar en relativt stor andel av medborgarna nöjda med hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det kommer till hälso- och sjukvård (se stycke 4), men när uppfattningen delas upp i flera delar av sjukvården går bedömningarna isär. I den senaste Visionsrapporten¹ vilken omfattar data fram till och med 2018 är det tydligt att den medicinska kvaliteten och personalens bemötande bedömts som bra sedan början av mätningarna 2007, men när det gäller organisationens effektivitet och tillgången till vård är det en negativ trend över tid där alltfler är negativa. Resultaten för 2019 indikerar inga större förändringar jämfört med 2018 när det gäller den medicinska kvaliteten samt personalens bemötande (Figur 5.1). Däremot skiljer det några procentenheter gällande tillgången till vård då fler verkar ha en mer positiv syn jämfört med tidigare. Det är givetvis för tidigt att tala om ett eventuellt trendbrott. Det verkar också som att medborgarna bedömer organisationens effektivitet något bättre. Notera dock att svarsalternativet ”ingen uppfattning” är högst på denna fråga.

Figur 5.1 Bedömning av hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift, 2018–2019 (procent)

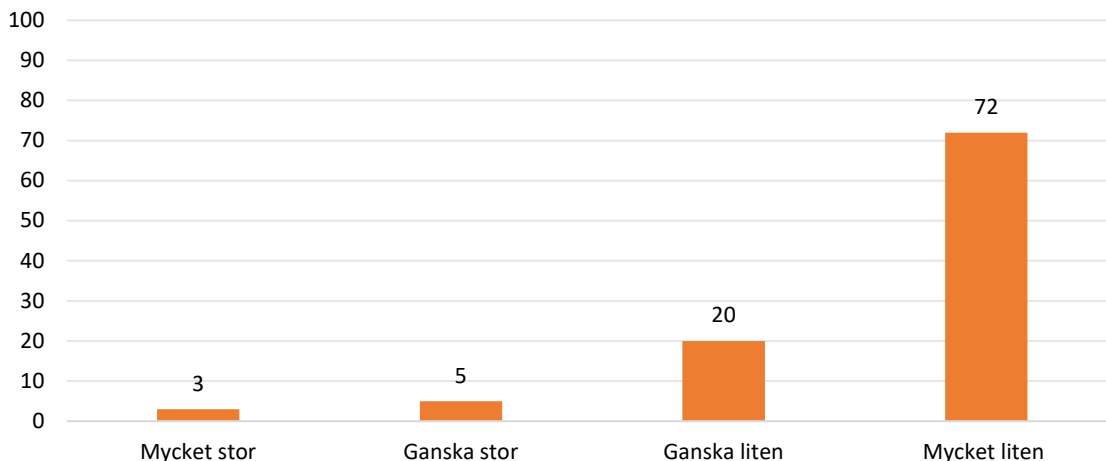
Kommentar: Frågan lyder: ”Allmänt sett, vilken är din uppfattning om hälso- och sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden?”. Svarskalan framgår av figuren. De fyllda staplarna är 2019 års värden, de streckade staplarna är 2018 års värden. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2018–2019.

¹ https://som.gu.se/digitalAssets/1757/1757783_31.-v--stsvenska-som-unders--kningen-2018---uppf--ljning-av-vision-v--stra-g--taland.pdf

6. Arbetsmarknad

Vi befinner oss för närvarande i en ekonomisk turbulent tid där företag riskerar att slås igen och människor blir arbetslösa. Av den anledning är det av intresse av att studera hur medborgarna i regionen såg på arbetsmarknaden precis innan den ekonomiska aktiviteten i samhället kraftigt bromsade in. Som framgår i figuren nedan (Figur 6.1) var medborgarna inte alls oroliga för att bli arbetslösa. Hela 92 procent bedömde risken som ganska/mycket liten. De som framförallt var oroliga för att bli arbetslösa var de som hade en tillfällig anställning. Bland dem var 45 procent oroliga för att bli arbetslösa.

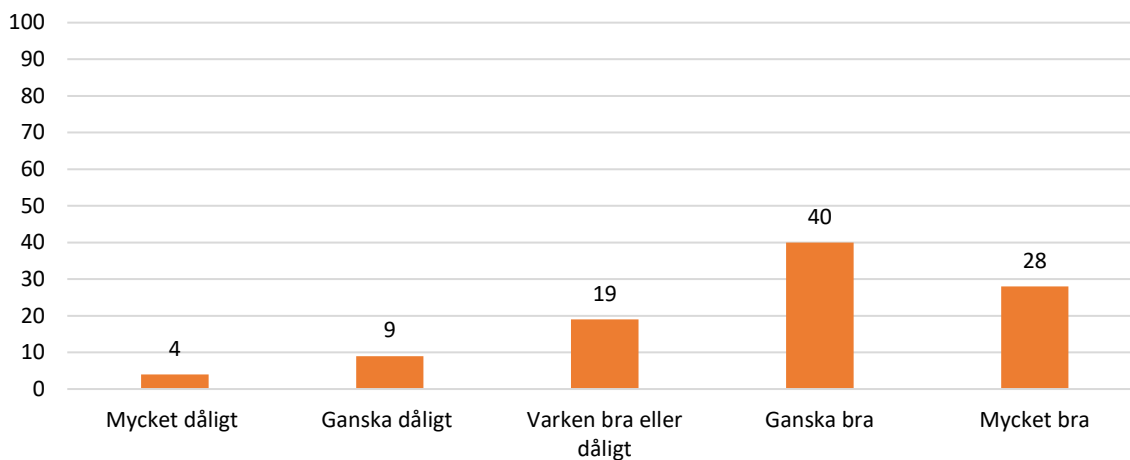
Figur 6.1 Risk för att bli arbetslös de närmaste 12 månaderna? 2019 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Hur bedömer du risken att du under de närmaste 12 månaderna kommer att bli arbetslös?". Svarskalan framgår av figuren. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2019.

De ekonomiska marginalerna tenderar att försämrats när ekonomin viker nedåt. Överlag ansåg sig medborgare i regionen att de klarade sig ganska bra på sin inkomst före krisens intyg (Figur 6.2). Drygt trefjärdedelar bedömde att de klarade sig ganska/mycket bra. 13 procent hade däremot det svårt att få det hela att gå ihop. Bland de personer som har tillfälliga anställningar uppgav 28 procent svårigheter att leva på sin lön. Allra svårast har de som är arbetslösa (56 procent) och de som har sjukersättning (51 procent).

Figur 6.2 Hur klarar du dig på din nuvarande inkomst? 2019 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Hur klarar du dig på din nuvarande inkomst?". Svarskalan framgår av figuren. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2019.

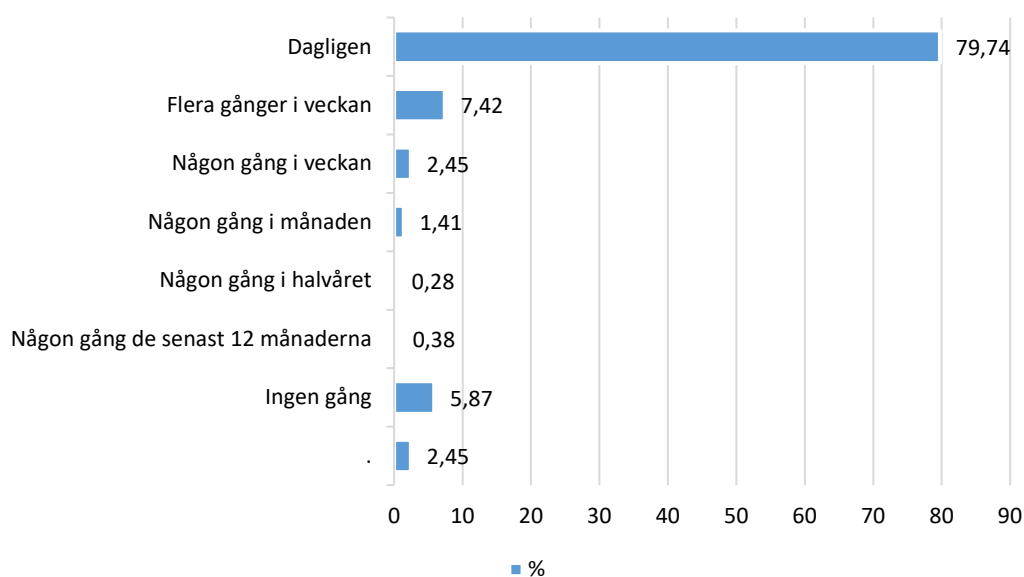
7. Tema 2019: digitalisering

7.1 Internetanvändning

Digitalisering har på relativt kort tid gått från att vara en framtidsspaning till en självklarhet i samhället. I 2019 års västsvenska SOM-undersökning innebar tema digitalisering i huvudsak frågor om vad medborgarna gör på internet (fritidsaktiviteter, myndighetsärenden m.m.), men även frågor om sociala nätverk och olika typer av oro kopplat till digitalisering.

En första central fråga rör hur ofta medborgarna i regionen har använt internet under de senaste 12 månaderna. Resultaten visar att de allra flesta använder internet dagligen (ca 80 procent) men det finns även en grupp (ca 6 procent) som anger att de inte har använt internet någon gång under de senaste 12 månaderna (Figur 7.1).

Figur 7.1 Hur ofta använt internet? 2019 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet?". Svarskalan framgår av figuren. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2019.

Enligt öppen data och offentlig statistik från Världsbanken¹ har Sverige en relativt hög grad av internetanvändare procentuellt sett av befolkningen. Sedan 90-talet har siffran alltjämt ökat för att på senare år stagnera. År 2018 var det estimerat att cirka 92 procent av svenskarna använder internet. Uppgiften är inte direkt jämförbar med resultaten i den västsvenska SOM-undersökningen men om vi beaktar att nästan 6 procent uttryckligen uppger "Ingen gång" samt att 2–3 procent deltagarna av olika anledningar valt att inte svara på frågan, kan vi ändå uppskatta att tillförlitligheten i frågan och tillika internetanvändningen i regionen jämfört med riket bör vara relativt god.

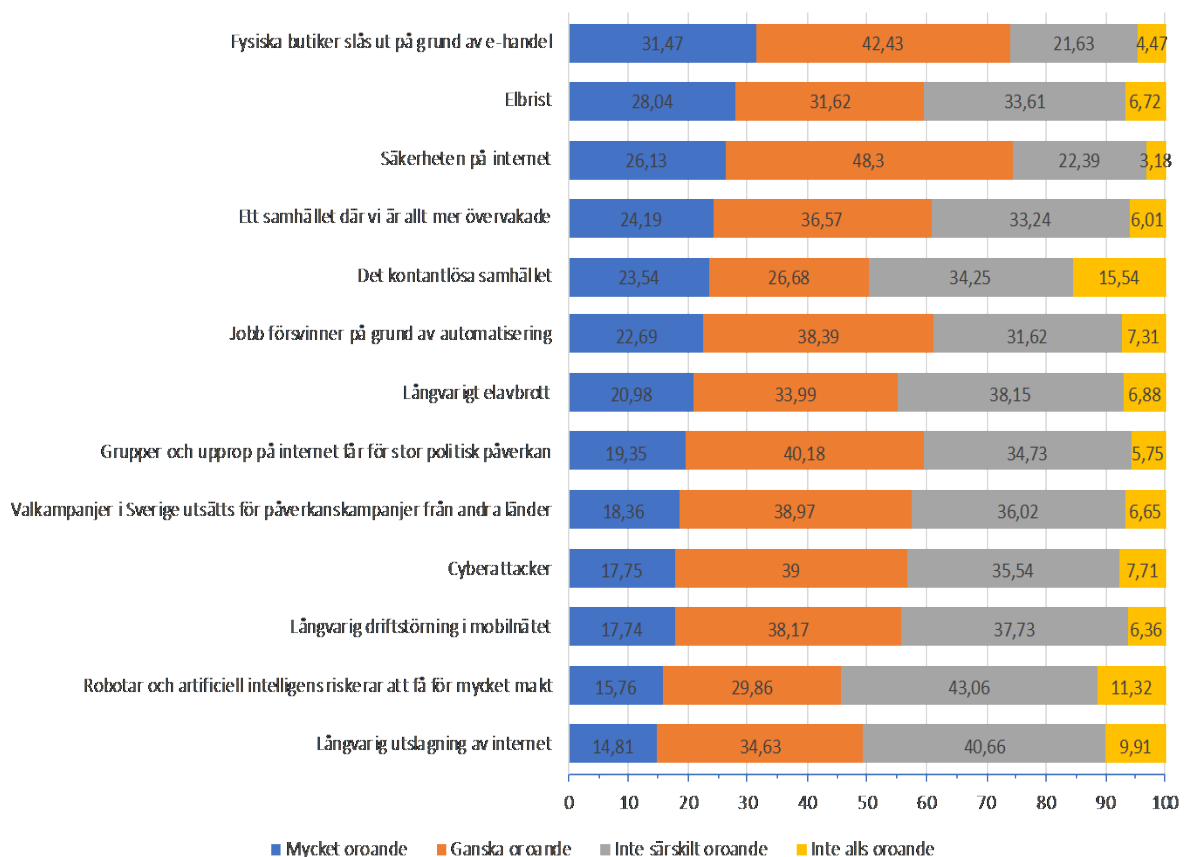
7.2 Digital oro

Vidare har vi undersökt vad medborgarna i regionen är oroliga för när det gäller olika aspekter av internet och digitalisering. Högst upp på dagordningen står oron för att fysiska butiker slås ut på grund av e-handel där nästan 74 procent svarar att de är "mycket" (31,47 procent) eller "ganska" (42,43 procent) oroad. Minst

¹ <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS?locations=SE&view=chart>

oroliga tycks medborgarna vara inför risken att internetåtkomsten skulle drabbas av avbrott eller att hot från Artificiell Intelligens (AI) eller cyberattacker blir mer påtagliga (Figur 7.2). En observation är att även ifall det skiljer relativt många procent mellan det mest respektive minst oroande scenariot verkar det finnas en inte obetydlig oro för nära nog samtliga frågor. Det är inte helt orimligt att utgå från att ny teknik och digitalisering ofta anammas snabbare av yngre, frågan är om oro kopplat till digitalisering i sådana fall uppvisar en relation till ålder? Resultaten visar generellt att ju högre ålder desto större oro kopplat till de flesta frågor om digitalisering nedan. Starkaste korrelationerna mellan högre ålder och starkare oro finner vi emellertid för långvarigt elavbrott ($r = .18, p < .001$), det kontantlösa samhället ($r = .28, p < .001$), att fysiska butiker slås ut ($r = .22, p < .001$) samt elbrist ($r = .19, p < .001$).

Figur 7.2 Oro inför framtiden kopplat till digitalisering, 2019 (procent)

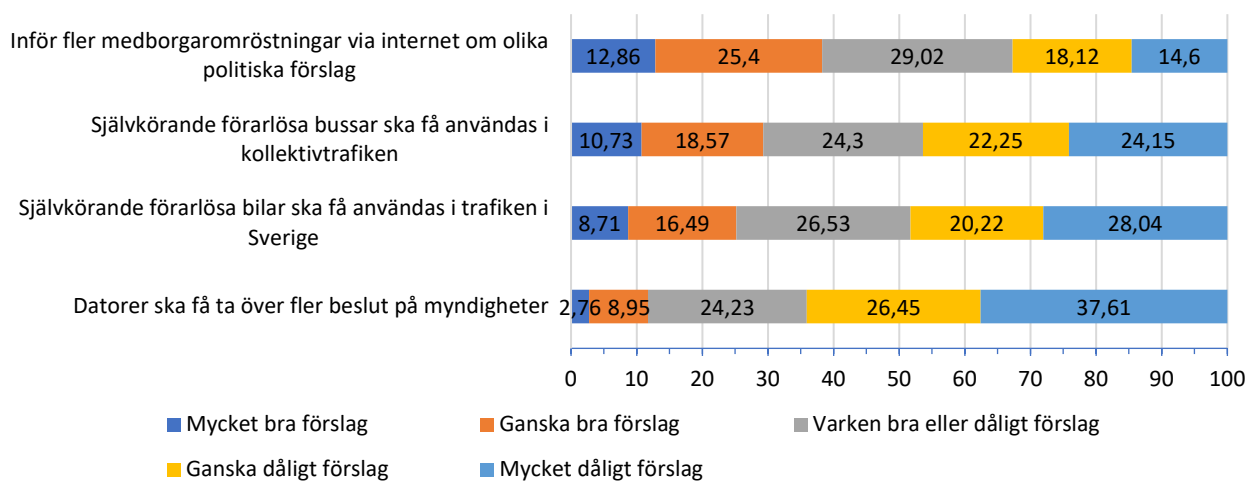

Kommentar: Frågan lyder: "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv inför framtiden?". Svarskalan framgår av figuren. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2019.

7.3 Politiska förslag kopplade till digitalisering

Den västsvenska SOM-undersökningen 2019 inkluderade fyra politiska förslag som har bäring på digitalisering. Det mest populära förslaget där flest svarade "mycket" eller "ganska bra förslag" är förslaget om att införa fler medborgaromröstningar via internet om olika politiska förslag (Figur 7.3). Det verkar vidare finnas ett motstånd mot självkörande förarlösa fordon, då fler anser att det är ett relativt dåligt förslag. Vilken politisk hemvist har då dessa förslag? För det första kan vi konstatera att det inte verkar finnas något starkare signifikant samband mellan frågorna om självkörande förarlösa fordon och huruvida man identifierar sig som vänster eller höger. Däremot verkar det finnas starkare medhåll från den relativa högerdimensionen på den politiska skalan för att införa fler medborgaromröstningar via internet ($r = .10, p < .001$) samt att datorer ska få ta över fler beslut på myndigheter ($r = .12, p < .001$).

Figur 7.3 Åsikter om politiska förslag, 2019 (procent)

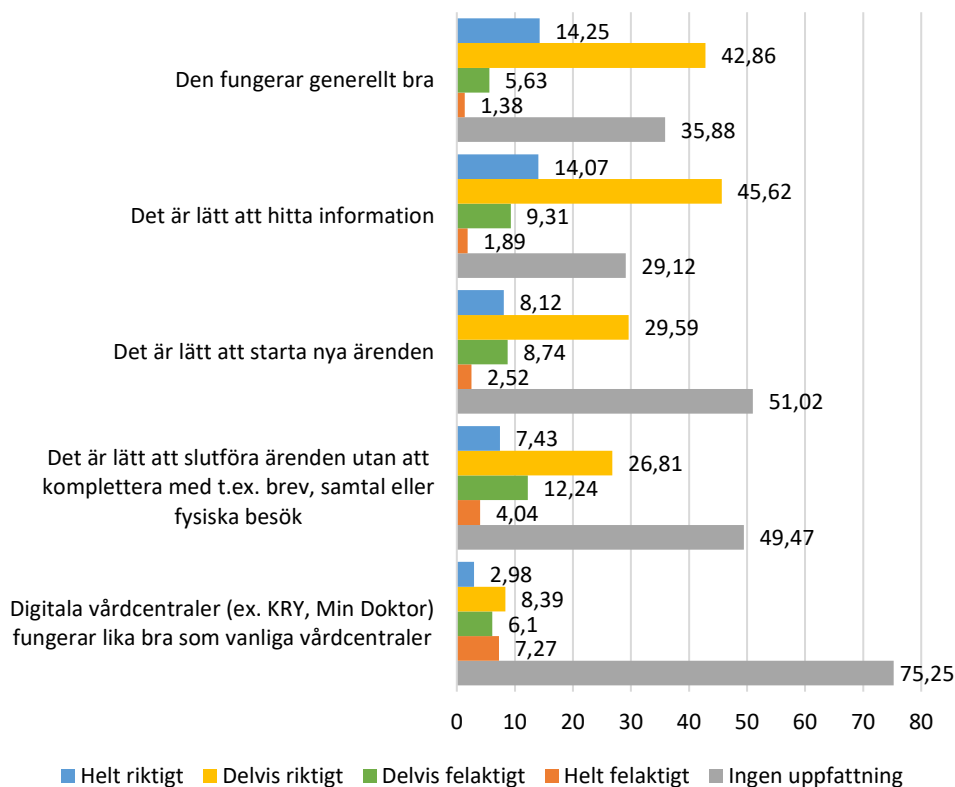

Kommentar: Frågan lyder: "Vilken är din åsikt om följande förslag?". Svarskalan framgår av figuren. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2019.

7.4 Offentlig service och digitalisering

När det kommer till offentlig service på internet verkar de flesta vara överens om att det generellt fungerar bra och att det är lätt att hitta information, däremot är det något färre som håller med om att det går att slutföra ärenden utan ytterligare insatser så som fysiska besök eller brev (Figur 7.4). Digitala vårdcentraler verkar bedömas i allt väsentligt fungera sämre än en vanlig vårdcentral. En påfallande stor andel svarar "Ingen uppfattning", i synnerhet i frågan om digitala vårdcentraler. Förvisso är det relativt få i undersökningen som har nyttjat en digital vårdcentral de senaste 12 månaderna. Nära 79 procent anger att de inte har besökt en digital vårdcentral, vare sig för egen räkning eller för närstående. Måhända ligger därför en del i svaret att så många inte har en uppfattning att de helt enkelt inte har nyttjat samhällsservice på internet. Det är heller inte självklart vad som åsyftas med samhällsservice, vi vet inte vilken kunskapsnivå deltagarna har eller hur de definierar begreppet när de svarar på frågan.

Figur 7.4 Uppfattning om samhällsservice på internet, 2019 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Vilken är din uppfattning om samhällsservicen på internet?". Svarskalan framgår av figuren. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2019.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

